

9. Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди) від 01.07.2010 року №2393 –VI зі змінами і доповненнями від 05.08.2001.

10. Наказ ДПАУ №74 від 15.02.2002 року «Про затвердження податкового роз'яснення».

11. Постанова КМУ, від 2001.12.27, № 1764 "Про затвердження Порядку державного фінансування капітального будівництва".

12. Н. Доценко-Белоус «Правовая энциклопедия инвестирования строительства». Практическое пособие. -К.:Юридична практика,2006

13. Н. Доценко-Белоус «Стратегии финансирования строительства». Практическое пособие. -К.: Юридична практика,2008

14. Кравченко, В. І. Фінансування будівництва житла - К.: Києво-Могилянська академія, 2006. – Ч. 2. Новітні тенденції. – 130-132 с.

15. Кирилов С. Цільові облигації, опціони та інші схеми фінансування будівництва «Податки та бухгалтерський облік», 2 березня 2006 р., № 18 (889), с. 13.

Отримано: 28.03.2012

УДК 339.03:69.003

Г.М. Рижаква,
О.С. Рубцова

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ КОНВЕРГЕНЦІЇ У РИНКОВІ ІНСТИТУТИ В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ ВІДКРИТОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

АНОТАЦІЯ

Узагальнено проблеми та підходи до управління підприємствами як відкритою економічною системою. Розглянуто залежність результатів функціонування суб'єктів господарювання від відкритості їх економічної системи, критерії та ознаки її класифікації.

Ключові слова: відкрита економічна система, ринкові інститути, ресурси господарської діяльності, ринкова інфраструктура.

АННОТАЦИЯ

Обобщены проблемы и подходы к управлению предприятиями как открытой экономической системой. Рассмотрена зависимость

результатов функционирования субъектов хозяйствования от открытости их экономической системы, критерии и признаки ее классификации.

Ключевые слова: *открытая экономическая система, рыночные институты, ресурсы хозяйственной деятельности, рыночная инфраструктура.*

ANNOTATION

Generalized problem and approaches to management of enterprises as open economic system. The relation of the results of economic entities on the openness of their economic system, criteria and characteristics of its classification.

Keywords: *open economic system, market institutions, resources, economic activities, market infrastructure.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Залучення господарських ресурсів та реалізація вироблених промислових продуктів перетворюють підприємство на відкриту економічну систему, в межах якої відбувається вплив ринкової кон'юнктури на характер та результати роботи суб'єктів господарювання. З огляду на механізм залучення ресурсів господарської діяльності та присутність на цільових ринках, підприємство перетворюється на відкриту залежну від зовнішнього середовища систему, що визначає актуальність управління нею з огляду на транспорентний вплив ринкової кон'юнктури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема управління підприємством як відкритою економічною системою набуває особливої актуальності в умовах динамічного розвитку ринкового середовища, зростаючою ентропією реакції цільових ринків та проблемами стагнації в умовах світової фінансової кризи. Натомість у вітчизняній науковій думці застосовують формальний підхід у визначенні засад управлінської політики, за якої до управлінських структур застосовують універсальне трактування системи як явища.

Невирішені частини проблеми. Незважаючи на формалізацію існуючих підходів проблемним на сучасному етапі залишається відсутність чіткого та повного розуміння впливу оточуючого середовища підприємства на результати його функціонування в умовах нагальних потреб залучення зовнішніх ресурсів в господарську діяльність.

Постановка завдання. Узагальнити проблеми та підходи до управління підприємством як відкритою економічною системою.

Основний матеріал дослідження. В умовах динамічного економічного відтворення, аналогічно як і на етапі зниження економічної активності помислові підприємства традиційно відчують обмеження ресурсів відтворення господарського потенціалу, розширення чи підтримання економічної активності. За відсутності необхідних ресурсів суб'єкти господарювання логічно спрямовують свої зусилля на ринок відповідних ресурсів, наприклад залучення інвестицій на фондових ринках, кредитних ресурсів у банківському секторі, основних фондів у лізингових компаній тощо [1, с. 229-230]. Водночас за широкого застосування ринкових інструментів та інститутів постає питання залежності від кон'юнктури фінансових, інвестиційних чи цільових збутових ринків, що ототожнюється зі зростанням відкритості підприємства, яке розглядається як економічна система.

Проблема функціонування підприємства, як відкритої економічної системи за змістовним наповненням зводиться до пошуку оптимальної межі між необхідністю залучити ресурси середовища та ймовірними наслідками – ризиками отримання втрат від надмірної відкритості за зміни економічної кон'юнктури. Очевидно, такого роду меже є здатність підприємства до самозбереження за умов нарощення його відкритості як системи. На цьому етапі аналізу варто звернутись до базових понятійних категорій, зокрема поняття підприємства, як відкритої системи, чи безпосередньо до категорії відкрита система. Серед найбільш поширених трактувань останньої можна зустріти – "система, яка перебуває в стані постійної взаємодії (обміну) зі своїм навколишнім середовищем" [2].

З точки зору наслідків зростання відкритості системи, з можливих форм взаємодії, серед яких, обмін інформацією або матеріальний трансфер, саме останній виступає об'єктом управління. Причина обрання матеріального обміну визначається його роллю і значенням для результатів виробничо-господарської діяльності промислових підприємств та сукупністю взаємопов'язаних підсистем. Водночас, за критерієм ефективності, управління матеріальними трансферами може досягнути поставленої мети, як і мати зворотні результати. Досягнення поставленої мети можливе виключно за умов адекватного сприйняття середовища підприємства, через що обмін інформацією виступає інструментом забезпечення ефектів матеріальних трансферів.

Альтернативою відкритій системі виступає закрита, для якої відсутня взаємодія (обмін). В сучасних умовах неможливо уявити наявність підприємств, що характеризуються як закрита система.

Водночас ступінь відкритості / закритості, як критерій перетворюється в безпосередній об'єкт аналізу та оціночний показник наслідків взаємодії з ринковими інститутами.

В межах напрацьованих до цього часу положень слід виділити відмінні риси підприємств як відкритих економічних систем, зокрема:

- адаптивність – спроможність пристосовуватись до динамічних змін оточуючого середовища;
- формування цілей в межах системи;
- здатність протистояти ентропії;
- здатність до варіативної поведінки;
- унікальність поведінки в силу залежності від головного активу поведінки людей;
- змінність та стахостичність параметрів поведінки;
- здатність зберігати результативність та виконувати свою місію;
- інформаційна відкритість;
- обмеження граничних можливостей;
- поліструктурність – взаємопереплетіння, де кожний елемент включений в різні підсистеми з відповідним функціональним навантаженням;
- керованість – допустимість зміни функціонування в межах управлінських дій.

На цьому етапі можна достовірно стверджувати, що організації залежні від навколишнього середовища, зокрема ресурсів і споживачів. Слід пам'ятати, що за повної залежності від зовнішнього середовища, у підприємства відсутні засоби впливу на нього. Адекватна реакція досягається за рахунок інформаційного охоплення змін середовища. Кількість чинників зовнішнього середовища, що доводиться враховувати підприємству постійно зростає.

Не вдаючись в надмірну деталізацію елементів системи, що взаємодіють між собою та виступають областю прояву наслідків відкритості системи перед середовищем, слід звернути увагу на традиційне виділення у відкритій системі виробничої, фінансової та маркетингової підсистем. Виробнича функція охоплює дії пов'язані з виготовленням товарів чи наданням послуг, і відіграє роль ядра промислового підприємства. Виробничі цілі досягаються виключно за взаємодії з функціями маркетингу, фінансів та іншими допоміжними функціями. Фінансова підсистема виступає інструментом ресурсного забезпечення реалізації виробничої функції. Зокрема здійснює:

- підготовку кошторисів, бюджетів, наступного їх коригування;

- економічний аналіз та оцінку інвестицій в устаткування, виробничі технології;

- забезпечення необхідними фондами для своєчасного фінансування виробничого процесу;

Маркетингова функція вступає інструментом досягнення господарських цілей шляхом:

- просуванні промислових продуктів;

- реклами та ціноутворення;

- оцінки пріоритетів споживачів;

- формулювання комерційних завдань дизайнерам та проектувальникам.

Варто зазначити, що система підприємства неоднорідна за структурою, функціональним навантаженням, видами та формами взаємодії між елементами та з зовнішнім середовищем. Наявна диференціація формально описується класифікацією економічної системи підприємства (рис. 1).

Властивості внутрішніх елементів системи, її взаємодія з зовнішнім середовищем оцінюються за допомогою аналізу типів зв'язків. Серед останніх, існуюча практика, виділяє функціональні, які в свою чергу поділяються на:

- матеріальні (трансфер матеріалів, енергії, результатів виробництва);

- інформаційні (формальні та неформальні потоки обміну інформацією).

В ході управління відкритою економічною системою підприємства завдяки системо утворюючим зв'язкам відбувається виділення об'єкта дослідження з оточуючого середовища. В умовах цілісної системи вплив на підприємство визначається передусім взаємодією внутрішніх чинників та меншою мірою визначається дією зовнішнього середовища. В свою чергу цілісність виступає ознакою інтегративності, здатності об'єднати елементи системи.

На додаток до вище приведених підходів до управління підприємством як відкритою економічною системою, слід згадати про обов'язкову впорядкованість в межах формування організаційних структур. Остання розглядається як сукупність якісних і кількісних складових елементів системи та способів їх взаємодії з метою забезпечення сталого функціонування. Дотримання мети досягається шляхом моніторингу змін між вхідними та вихідними параметрами з цільовою орієнтацією забезпечення рівноваги.

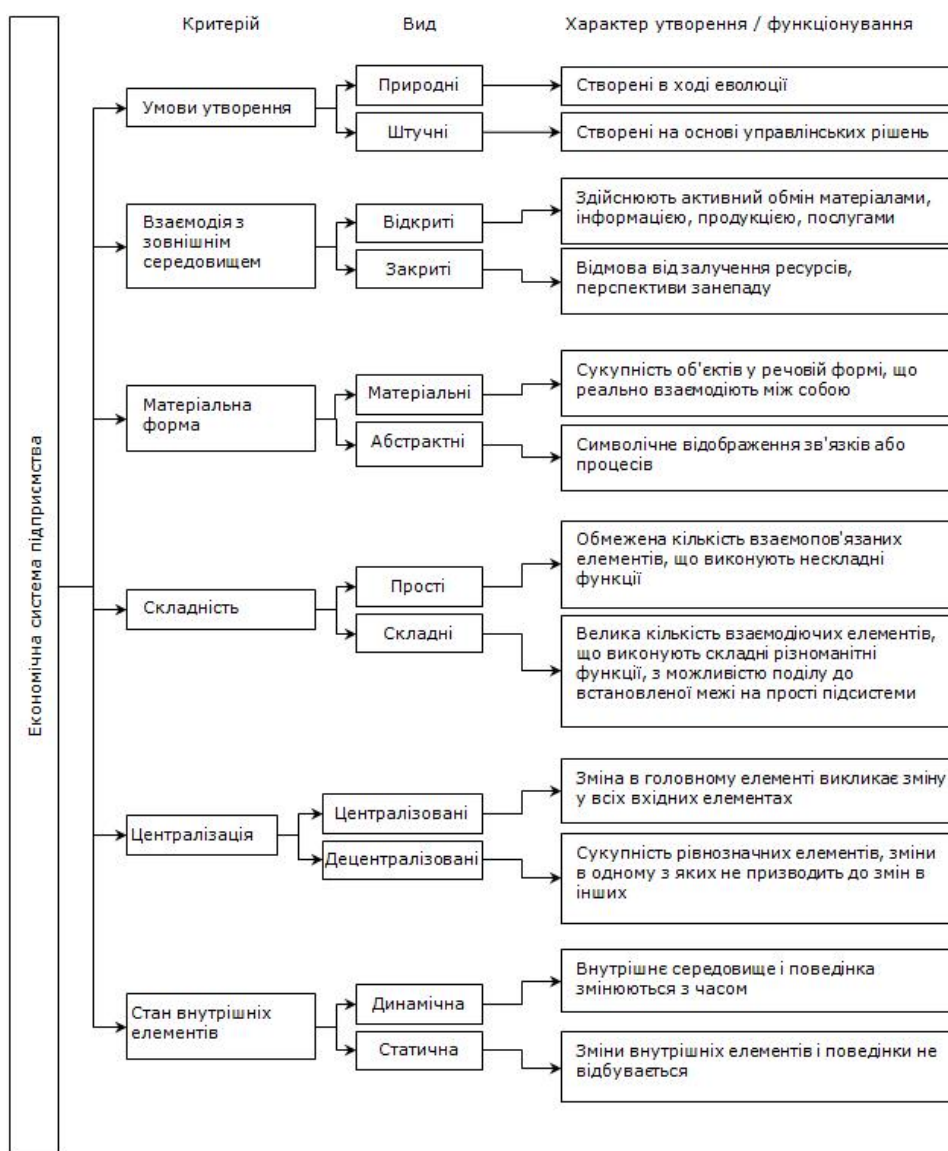


Рис. 1. Класифікація економічної системи підприємства
[складено на основі: 2; 3, с. 33-35]

З іншої сторони, підприємство як відкрита економічна система функціонує в чітко визначених межах, що виступають межею між чинниками ендогенного та екзогенного впливу, і розвивається виключно за умов їх взаємодії. Зовнішнє середовище включає сукупність зовнішніх для системи об'єктів, які впливають на неї, або на які впливає підприємство. Як наслідок, в ході функціонування реалізується процес адаптації до вхідних та вихідних чинників зовнішнього середовища, що відбувається шляхом узгодження параметрів відкритої економічної систем підприємства з кон'юнктурою економічного розвитку.

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Управління підприємством як відкритою економічною системою в умовах

конвергенції у ринкові інститути перетворюється на сучасному етапі у пошук оптимальної, економічно обґрунтованої межі залучення ресурсів оточуючого середовища у господарський механізми суб'єкта господарювання. Необхідність застосування ринкових інститутів та інструментів в якості джерела формування господарських ресурсів визначається їх обмеженими обсягами в умовах динамічного економічного зростання, проблемою вимивання активів в період економічної кризи та економічної стагнації.

Результативність управління відкритою економічною системою підприємства визначається його спроможністю дотриматись критеріїв ефективності такого роду структур, і в першу чергу адаптивності – спроможності адекватно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури.

Перспективи подальших досліджень слід намітити в руслі визначення чинників та критеріїв ефективного управління відкритими економічними системами суб'єктів господарювання, механізмів реалізації управлінських завдань відкритої економічної системи, визначення місця і ролі ринкових інструментів та інститутів у побудові логістичних та збутових структур, формування фінансового партнерства з інвесторами та кредитними установами.

Список літератури:

1. *Бондаренко Є.В.* Управління ресурсами та активами будівельного підприємства в системі конвергенції господарської діяльності у ринкову інфраструктуру // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – Хмельницький. – 2010. – №6. – Т.3. – С. 228–231.
2. *Відкрита система (теорія систем)* [заголовок з екрану]. Режим доступу : [http://uk.wikipedia.org/wiki/Відкрита система \(теорія систем\)](http://uk.wikipedia.org/wiki/Відкрита_система_(теорія_систем))
3. *Деркач М. М.* Влияние институциональных факторов на переходные процессы в Украине / М. М. Деркач // Вісник Харківського державного політехнічного університету. Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Вип. 86. - Харків: ХДПУ, 2009. - С. 32 – 36.

Отримано: 28.03.2012